Ekoskolu vērtēšanas kritēriji pirmsskolas izglītības iestādēm

Ja jūs esat ieviesuši septiņus Ekoskolas procesa pamatelementus un sasnieguši uzstādītos mērķus Ekoskolu tēmās, jūs varat pieteikties Ekoskolas apbalvojumam – sertifikātam vai Zaļajam karogam.

Ir vēlams, lai jūsu skola būtu pilnībā ieviesusi septiņus elementus un atbilstu visiem zemāk uzskaitītajiem kritērijiem, tomēr neatbilstība dažiem kritērijiem nenozīmē, ka jūs nevarat pretendēt uz Ekoskolas statusu.

Bez šiem septiņiem pamatelementiem Ekoskolai katru gadu ir jāstrādā ar kādu no piedāvātajām vides tēmām. Pamatttēmas ir atkritumi, ūdens, enerģija un transports. Šīs tēmas ir jāiziet vispirms. Pēc tam var izvēlēties arī: vide un veselīgs dzīvesveids, skolas vide un apkārtne, pārtika, mežs, bioloģiskā daudzveidība un klimata pārmaiņas. Mācību gada beigās pirmsskolai ir jāiesniedz pārskats par septiņu elementu ieviešanu, kā arī par izvēlēto gada tēmu.

Ekoskolu tēmas

Katru gadu skolai ir jāizvēlas kāda no tēmām, ar kuru tā pastiprināti strādā visu mācību gadu. Paralēli skola iespēju robežās strādā arī pie pārējām tēmām. Ļoti svarīgi turpināt jau izietās tēmas. Skolu uzdevums katrā no tēmām ir meklēt iespējas praktiski risināt problēmas, kas ir saistītas ar skolas vidi ikdienā, vai arī ar aktuāliem vides jautājumiem konkrētajā teritorijā.

Ekoskolu tēmās ir izvirzīti ilgtermiņa mērķi, kurus jāsasniedz, strādājot ar tēmu. Tie ir redzami Ekoskolu datu bāzē un metodiskā materiālā gada tēmas sadaļā. Iesakām apskatīt arī materiālu, kas ir speciāli adaptēts tieši PII. Tas veidots uz iepriekšējā Ekoskolu materiāla pamata, tāpēc mērķus ir jāskatās jaunajā, iepriekš pieminētā materiāla , bet PII materiāls noderēs ieskatam, kā strādāt ar Ekoskolu tēmām PII. Pieejams šeit

Kritēriji:

- Gada tēma tiek izvēlēta, vadoties pēc vides novērtējumu rezultātiem, proti, jāizvēlas tēma, kurā tiek konstatētas lielākās problēmas.
- Pamatuzmanība tiek veltīta gada tēmai, ar to darbojoties visa gada garumā (vēlams, lai katru mēnesi ir kāda aktivitāte veltīta pamattēmai (tā var būt arī lielāka aktivitāte, kas turpinās ilgāku laika posmu)), bet paralēli ieteicams, ja iespējams, strādāt ar vairākām tēmām, jo īpaši ar ūdens, enerģijas, atkritumu un transporta tēmu.
- Izietā gada tēma tiek turpināta nākamajos gados, attīstot ieviestās iestrādnes un iespēju robežās uzsākot jaunas iniciatīvas.
- Izvēlētā gada tēma neatkārtojas, kamēr nav izietas visas tēmas.
- Izglītības iestādes, kuras ir izgājušas visas tēmas, turpina darbu pie visām iestrādātām tēmām, realizētām iestrādnēm, izvēloties uz to brīdi aktuālāko tēmu kā pamattēmu.
- Gada tēmā tiek sasniegti vismaz programmas izvirzītie Ekoskolu mērķi, uzdevumi. (Skat. šeit) Tiek izvirzīti savi konkrēti, izmērāmi un situācijai atbilstoši mērķi.
- Skolas rīcības rezultātā Ekoskolu gada tēmā un citās vides jomās panākts izmērāms rezultāts – iespēja novērtēt ietekmi uz izglītības iestādi, sabiedrību, ieguldījumu vides aizsardzībā un vides izglītībā u.tml.

Ekoskolas programmas 7 elementi

Ekoskolu būtība ir izveidot efektīvu izglītības iestādes vides pārvaldes sistēmu, kas ne tikai sniegtu papildu izglītības iespējas, bet būtu arī efektīva un attaisnotos reālos panākumos izglītības iestādes vides apsaimniekošanā un organizēšanā. Pārvaldes sistēmas pamatā ir septiņi elementi**.**

Ekopadome

Latvijas Ekoskolas sertifikāts

- Pieaugušo vides draugu grupa tiekas, lai apspriestu uzlabojumus skolas vidē, analizētu panākumus, kļūdas un vienotos par konkrētām rīcībām, pasākumiem, kas tiks realizēti, lai mazinātu savu ietekmi uz vidi.
- Lielā grupa tiekas vismaz vienu reizi semestrī.
- Vismaz lielajās sēdēs (vismaz vienu reizi semestrī, kad ir visi/ lielākā daļa Ekopadomes pārstāvju) tiek rakstīti sanāksmju protokoli.
- Papildus lielām sēdēm regulāri notiek arī mazās (sanāk daļa Ekopadomes pārstāvju, piem., tikai pedagogi u.tml.)
- Par grupas diskusiju un darbību rezultātiem tiek informēti pārējie ar izglītības iestādi saistītie cilvēki.

Zaļā karoga līmenis

- Pieaugušie izvirza sevi vai citus darbam Ekopadomē.
- Ekopadomes sastāvā darbojas dažādi ar izglītības iestādi saistītie cilvēki (skolotāji, administrācijas pārstāvis, izglītības iestādes saimnieks, vecāku pārstāvji, pašvaldības pārstāvji, tehniskā personāla pārstāvji u.tml.)
- Tiek izveidota mazā Ekopadome, iesaistot sagatavošanas grupas bērnus
- Lielai padomei ir sanāksmes vismaz divas reizes semestrī.
- Lielajās sēdēs (vismaz divas reizes semestrī, kad ir visi/ lielākā daļa Ekopadomes pārstāvju) tiek rakstīti sanāksmju protokoli, kuri atspoguļo lēmumu pieņemšanu.
- Papildus lielām sēdēm regulāri notiek arī mazās (sanāk daļa Ekopadomes pārstāvju)
- Protokoli tiek izlikti uz Ekoskolas ziņojumu dēļa.
- Padomes sanāksmju protokoli tiek nodoti izglītības iestādes direktoram.
- Padomes locekļi ir atbildīgi par ideju pārņemšanu no pārējiem izglītības iestādes pārstāvjiem un par rezultātu ziņošanu visām izglītības iestādes grupām
- Ekopadome nodrošina, lai pirmsskolēni atbilstoši savām spējām tiktu iesaistīti iestādes vides apsekošanā, novērtēšanā un lēmumu pieņemšanā

Skolas vides novērtējums

Būtiski, lai arī pirmsskolēni tiktu iesaistīti vides novērtēšanas procesā. Viņi var vērot, iepazīt vidi, apzināt, kā mēs dzīvojam: kas, kur, kāds, cik daudz mums mūsu iestādē ir; tas kas: ir labi–slikti, patīk–nepatīk, tīrs–netīrs u.tml.; meklēt cēloņus: „kāpēc", risinājumus: „ko darīt" un pieņemt lēmumus par turpmāko rīcību. Novēroto pārrunāt, dokumentēt zīmējot un/vai rakstot, pieņemt grupas noteikumus, izvietot atgādinājumus par videi draudzīgu rīcību u.tml.

Latvijas Ekoskolas sertifikāts

- Laicīgi (septembra, oktobra ietvaros[1]) tiek veikts skolas vides novērtējums, iesaistot gan pieaugušos, gan vienkāršā veidā arī bērnus.
- Katru gadu vides novērtējums tiek atjaunots

[1] Izņēmums, ja skola pievienojas programmai novembrī vai vēlāk

- Novērtējuma rezultātus apspriež darba grupa un iepazīstina ar tiem izglītības iestādes pārstāvjus.
- Novērtējuma secinājumi (problēmrisinājumi) tiek iestrādāti darbības plānā

Zaļā karoga līmenis

- Laicīgi tiek plānots un veikts vides novērtējums, vadoties pēc Ekoskolas programmā izstrādātiem ieteikumiem 11 jomās jeb tēmās - atkritumi, enerģija, ūdens, transports, skolas vide un apkārtne, vide un veselīgs dzīvesveids, pārtika, bioloģiskā daudzveidība, klimata pārmaiņas, mācību saturs un līdzdalība, lielāko uzmanību pievēršot izvēlētajai Gada tēmai, pēc iespējas konsultējoties ar speciālistiem par metodēm.
- Novērtējuma secinājumi (problēmrisinājumi) tiek iestrādāti darbības plānā
- Katru gadu vides novērtējums tiek atjaunots, analizējot novērtējuma atšķirības pa gadiem. (Kas ir mainījies, uzlabojies, varbūt pasliktinājies, kāda ir attīstības dinamika, tendences?)
- Novērtējuma procesā tiek iesaistīti pēc iespējas vairāk izglītības iestādes pārstāvju (Tiek iesaistīti gan pieaugušie, izmantojot programmas izstrādātos vides novērtējuma ieteikumus, gan vienkāršotā veidā bērni, integrējot vides novērtējumu mācību procesā izglītojošo aktivitāšu, spēļu u.tml. veidā
- Tiek izmantotas dažādas izpētes metodes, tās savā starpā kombinējot, piemēram, var izmantot anketēšanu, intervēšanu, novērošanu, diskusijas, mērīšanu u.tml.
- Ar novērtējuma rezultātiem /secinājumiem un problēmrisinājumiem tiek iepazīstināta visa izglītības iestāde
- Novērtējuma rezultāti tiek sakārtoti un izvietoti uz Ekoskolas ziņojumu dēļa un, ja iespējams, internetā.
- Papildus punkts tiek gūts, ja datu apkopošanai tiek izmantots Vides izglītības fonda izstrādāts CO2 kalkulators. (Tas ir labs rīks,izvērtējot un salīdzinot rezultātus. Pieejams šeit http://co2.videsfonds.lv/par-projektu)

Rīcības plāns

Latvijas Ekoskolas sertifikāts

- Pamatojoties uz vides novērtējumu darba grupa plāno konkrētas rīcības, izvirza mērķus un uzdevumus, kas uzlabos izglītības iestādes darbību un mazinās ietekmi uz apkārtējo vidi.
- Ir sastādīts plāns un sadalītas atbildības tālākai darbībai.

Zaļā karoga līmenis

- Rīcības plāns pamatā iekļauj ar Gada tēmu, kā arī citām Ekoskolas tēmām saistītās praktiskās *(Ko paveiksim?)* un izglītojošās *(Kāpēc tas ir svarīgi?)* aktivitātes. (Citi projekti, konkursi nāk kā papildinājums, bet nevis kā pamataktivitātes. Plānā svarīgi izcelt jūsu iniciatīvas)
- Tiek izvirzīts konkrēts un izmērāms mērķis. (Mērķis skaidri definē: kad, kurš, kur un ko grib sasniegt?)
- Rīcības plānā tiek iekļautas prioritārās rīcības/aktivitātes, kuras izriet no vides novērtējuma secinājumiem.
- Rīcības plāna izveides, realizēšanas process tiek vienkāršotā veidā integrēts mācību saturā, iesaistot vecākos bērnus.
- Rīcības plāns tiek iekļauts izglītības iestādes attīstības plānā, apliecinot izglītības iestādes nodomus nopietni darboties vides un ilgtspējīgās attīstības virzienā.
- Padomes locekļi savāc ieteikumus darbībai no skolotājiem un vecākiem, iesaistot arī bērnus un uzklausot viņu viedokli.

- Ekopadomes pārstāvji uzņemas vadīt dažādas darbības.
- Rīcības plāns parāda iespējamās izmaksas un ietver veidu, kā darbību novēros un novērtēs.
- Ar rīcības plānu tiek iepazīstināta visa pirmsskola, vecāki, pēc nepieciešamības plašāka sabiedrība (pašvaldības pārstāvji u.tml.)
- Rīcības plāns ir vizuāli noformēts un izvietots uz Ekoskolas ziņojumu dēļa un, ja iespējams, internetā, par to tiek sniegta informācija kopīgos pasākumos, stundās u.c.

Pārraudzība un izvērtēšana

Lai sasniegtu izvirzītos mērķus, regulāri jāpārrauga un jāizvērtē darbības plāna īstenošanas process. Ja nepieciešams, tajā jāveic izmaiņas, kā arī jāatzīmē sasniegumi. Mēriet, sveriet, uzskaitiet, dokumentējiet, fotografējiet, aizpildiet anketas! Atbilstoši pirmsskolēnu spējām, to veiciet kopā ar viņiem un ar iegūtajiem materiāliem, informāciju, ievietojot to informācijas stendos, izstādēs, izmantojot informācijas komunikācijas tehnoloģijas un citus veidus, iepazīstiniet pirmsskolēnu vecākus. Iesaistiet arī vecākus darbības plāna īstenošanas izvērtēšanā. Paveikto, iegūtos datus un informāciju apspriediet Ekopadomes sēdēs un iepazīstiniet pirmsskolēnu vecākus vai *personas*, kas viņus *aizvieto*.

Latvijas Ekoskolas sertifikāts

Darba grupa seko darba plānā uzstādītiem mērķiem un izmaiņām izglītības iestādes vidē.

- Grupa apspriež panākumus vai veic izmaiņas plānos.
- Darba grupa informē par progresu visus ar izglītības iestādi saistītos cilvēkus.

Zaļā karoga līmenis

- Ekopadome nodrošina, ka darbību novērošana ir nepārtraukta.
- Ekopadome izvērtē arī izpratni, uzvedības un attieksmes maiņu.
  Tiek izmantotas dažādas metodes (Mēriet, sveriet, uzskaitiet, dokumentējiet, fotografējiet, aizpildiet anketas! Iegūtos datus apspriediet Ekopadomes sēdēs u.tml.)
- Visa izglītības iestāde apzinās vides darbību progresu un tai ir iespēja novērtēt tās sasniegumus diskusiju un debašu veidā.
- Ekopadomes sanāksmēs tiek novērtēts progress un analizēti savāktie dati. Padome vienojas par izmaiņām, ja iepriekšējās darbības nav izrādījušās veiksmīgas.
- Novērošanas dati tiek izmantoti mācību saturā.
- Notiek informācijas apmaiņa ar citām izglītības iestādēm Ekoskolu programmā.

Sasaiste ar mācību saturu

Latvijas Ekoskolas sertifikāts

- Izpildītas vadlīnijas par ilgtspējīgas attīstības jautājumu iekļaušanu mācību saturā.
- Mācību procesā tiek integrēta izvēlētā pamattēma

Zaļā karoga līmenis

- Ekopadome izvērtē pamattēmas un citu Ekoskolu tēmu iekļaušanu mācību saturā, atsevišķas vides izglītības programmas izstrādes iespējas.
- Jūsu izvēlētā gada tēma un citas Ekoskolu tēmas tiek iekļautas mācību saturā dažādos priekšmetos un vecumu grupās. (Jo vairāk Ekoskolu programma tiks saistīta ar mācību priekšmetiem, jo lielāki būs panākumi. Jācenšas panākt Ekoskolu tēmu un ilgtspējīgas attīstības jautājumu integrāciju visos mācību priekšmetos.)
- Ekopadome veicina Ekoskolu metodoloģijas/ 7 elementu integrēšanu mācību saturā.
- Ekopadome izvērtē vidi ārpus izglītības iestādes telpām un to pielietošanas iespējas mācību procesā

- Ekopadome izstrādā priekšlikumus par tēmām/virzieniem, kurus varētu iekļaut mācību saturā un apgūt ārpus izglītības iestādes telpām
- Ekopadome izmanto apkārtējo vidi mācību procesā
- Izglītības iestādē ir konkrēts cilvēks, kas atbild par vides izglītību

Visas izglītības iestādes un sabiedrības iesaistīšana

Latvijas Ekoskolas sertifikāts

- Darba grupai ir ziņojumu dēlis un citi komunikācijas instrumenti, kas informē izglītības iestādes pārstāvjus, sabiedrības pārstāvjus par vides pasākumiem.
- Izglītības iestāde informē vecākus par uzsāktajiem pasākumiem.
- Plašāka sabiedrība uzzina par apkārtējās vides pasākumiem izglītības iestādē.

Zaļā karoga līmenis

- Ekoskolas pasākumi tiek atspoguļoti uz ziņojumu dēļa, vēlams ārpus izglītības iestādes.
- Ekoskolas pasākumu apraksti tiek izlikti vietējai sabiedrībai pieejamā vietā, piemēram, bibliotēkā, pašvaldībā vai citur.
- Ekoskolas pasākumi ir neatņemama izglītības iestādes pasākumu daļa un visi iesaistās pasākumos.
- Ekoskolas aktivitātēs tiek iesaistīta plašāka sabiedrība/ vietējie iedzīvotāji. (Ekoskolas izglīto un iesaista praktiskās vides aizsardzības aktivitātēs.)
- Tiek veidota sadarbība ar pašvaldības darbiniekiem, uzņēmējiem, vides aizsardzības organizāciju pārstāvjiem u.tml.
- Izglītības iestāde izstrādā un iesniedz priekšlikumus vietējai pašvaldībai.
- Ekopadome raksta ziņojumus vietējai presei. (Vēlams arī bērnus iesaistīt – viņi var zīmēt ,intervēt, veikt novērojumus u.tml.)
- Sīkāka informācija par Ekoskolas aktivitātēm tiek ievietota izglītības iestādes sociālos tīklos (draugiem.lv, twitter, facebook, instagram utt.), interneta lapā, vislabāk izveidojot atsevišķu Ekoskolu sadaļu, kurā apskatāma pamatinformācija, dokumenti un aktualitātes.
- Ekopadomei ir izstrādāts komunikācijas plāns

Vides kodekss

Latvijas Ekoskolas sertifikāts

- Vides draugu grupa ar pārējiem iestādes pārstāvjiem ir vienojusies par dažiem vides jautājumiem, pamatvērtībām un izstrādājusi vides kodeksu.
- Vides kodekss ir novietots uz Ekoskolas ziņojumu dēļa.

Zaļā karoga līmenis

- Vides kodekss ietver Ekoskolas pamatvērtības un parāda, kādas iniciatīvas izglītības iestāde gatavojas veikt vides situācijas uzlabošanai. (Kodekss ietver rīcības plāna galvenos mērķus un parāda, kādas konkrētās aktivitātes šo mērķu sasniegšanai ir nepieciešamas un kāds ieguldījums vajadzīgs no katra pirmskolēna un skolas dzīvē iesaistītā cilvēka.)
- Visiem izglītības iestādē ir dota iespēja izteikt priekšlikumus par to, ko vajadzētu ietvert vides kodeksā. (Ir ļoti svarīgi, lai kodeksa izveidē tiek iesaistīti arī pirmsskolēni – viņi izsaka viedokli, vērtē, izprot un ievēro.)
- Ekopadome izveido kodeksu no savāktajiem priekšlikumiem un nolasa to visai izglītības iestādei apstiprināšanai.

- Vides kodekss ir izlikts uz Ekoskolas ziņojumu dēļa, kā arī visās grupās, ja iespējams, arī skolas interneta lapā.
- Par vides kodeksu tiek atgādināts mācība gada ietvaros un sekots līdzi tajā iekļauto pamatvērtību ievērošanai.
- Visa izglītības iestāde katru gadu pārskata vides kodeksu, lai pārliecinātos, ka tas attiecas uz esošo situāciju.
- Vides kodekss tiek iekļauts mācību procesā.